

An aerial photograph of the town of Castricum, Netherlands. A white outline highlights a specific urban area, likely the 'Castricum' mentioned in the text. The town is densely packed with buildings and streets, with a prominent road running diagonally through the center. The surrounding area is less developed, with scattered buildings and green spaces.

De ruimtelijke ontwikkeling van Castricum.

De ruimtelijke ontwikkeling van Castricum vanaf 1832 weergegeven in vijf topografische kaarten.

History Thesis

MSc Architecture, Urbanism and the Built Environment, Technische Universiteit Delft

AR1A066 Delft Lectures on Architectural History and Theory

Maurizio Brenna - 4718143 - M.M.Brenna@student.tudelft.nl

20-04-2023

Onder begeleiding van: Reinhout Rutte

Samenvatting

Het onderwerp van deze scriptie is de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum. Elk hoofdstuk bespreekt een tijdsperiode waarna in een kaart alle ruimtelijke ontwikkelingen zijn weergegeven. De eerste periode begint bij het dichtslibben van het Oer-IJ rond 500 v.Chr.. Vanaf dit moment ontstaat het landschap waar tegenwoordig Castricum zich bevindt. Door het langzame dichtslibben van het Oer-IJ ontstaan er strandwallen waar zich de eerste nederzettingen op bevinden. Uiteindelijk kunnen we in Castricum een vijftal geesten onderscheiden. Dit zijn akkerbouw landschappen met een concentratie aan bebouwing. In Castricum ontstaan zo vijf buurten die later samen het dorp Castricum vormen. Castricum heeft dan een agrarisch karakter. Pas met de komst van het spoor in 1867 vindt de eerste grote verandering plaats waarna Castricum uitgroeit tot een forensendorp. Een andere grote verandering is de komst van het psychiatrisch ziekenhuis Duin en Bosch. De komst van Duin en Bosch zorgt voor werkgelegenheid en immigratie van de werknemers. In 1918 wordt burgemeester Lommen aangesteld. Hij heeft een grote visie om van Castricum een vooruitstrevende woonplaats te maken. Stedenbouwkundige De Casseres wordt door burgemeester Lommen aangesteld om het eerste uitbreidingsplan te maken. Het uitbreidingsplan van 1936 zet een eerste stap richting het dorp Castricum zoals wij dat nu kennen. De eerste nieuwe wijk bevindt zich ten noorden van het oude dorpscentrum (de Kerkbuurt). In 1928 ontstaat het kampeerterein in Bakum wat recreatief een belangrijke stap is voor Castricum. Na de Tweede Wereldoorlog worden wijken als de Puikman en de Duinkant gesloopt door de Duitse bezetters en wordt stedenbouwkundige Gouwetor ingezet voor de ontwikkeling van het Wederopbouwplan 1947. Hierin verwerkt hij het oude uitbreidingsplan van De Casseres, maar voegt ook een geheel nieuwe buurt toe: de Oranjebuurt. Gedurende dit alles neemt het inwonersaantal in Castricum flink toe en komen er steeds meer forensen in Castricum wonen. In de jaren '60 en '70 vinden de grootste ruimtelijke ontwikkelingen plaats in Castricum. De wijken Kooiweg, Molendijk en Noordend worden gerealiseerd. Hierbij wordt ook het wegennetwerk gewijzigd en zien we een vervanging van de eeuwenoude Alkmaarderstraatweg door de Soomerwegh. Er vindt ook een grote verandering plaats in het voorbereidende proces van uitbreidingsplannen: de inwoners krijgen meer inspraak in de ruimtelijke ontwikkeling en er komt meer oog en respect voor cultuurhistorische elementen. Het streekplan van 1962 laat een heel ambitieus plan voor uitbreiding van het dorp zien, echter wordt een groot deel van de uitbreiding in oostelijke richting ingeperkt na de inspraak van de inwoners uit Castricum. Uiteindelijk wordt in de structuurschets voor Noord-Kennemerland in 1973 besloten om de oostelijke uitbreiding nog meer terug te trekken. Deze oostelijke uitbreiding zal de laatste grote uitbreiding van Castricum zijn en dit gebeurt aan de hand van uitbreidingsplan Albert's Hoeve. Na deze laatste grote uitbreiding heeft Castricum haar uitbreidings-limiet bereikt en vinden ontwikkelingen voornamelijk nog plaats aan de hand van modernisering en losse projecten. Na de fusie van de gemeente Castricum met omliggende gemeenten wordt Buiten Gewoon Castricum opgericht. Zij stellen een Handboek Bestemmingsplannen op waaraan toekomstige bestemmingsplannen moeten voldoen. Concluderend kan er gesteld worden dat Castricum zich met name in de 20e eeuw heeft ontwikkeld. Er zijn doorslaggevende personages en veranderingen geweest die het mogelijk hebben gemaakt dat het dorp er uit ziet zoals we dat nu kennen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5	8. Bibliografie	30
2. Een nog te vormen landschap	6	9. Bijlage	31
2.1 Inleiding			
2.2 Het ontstaan van een bewoonbaar landschap			
2.3 De eerste architectonische ontwikkelingen			
2.4 Veenontginningen en zandverstuivingen			
2.5 De geesten van Castricum			
2.6 Kastelen in Castricum			
2.7 Ruimtelijke situatie Castricum in 1832			
3. Twee allesveranderende ontwikkelingen	12		
3.1 Inleiding			
3.2 Politieke en demografische ontwikkelingen			
3.3 Een 'gekke' verandering			
3.4 De Castricumse tramlijn			
3.5 Conclusie			
4. Een nieuwe visie	14		
4.1 Inleiding			
4.2 Politieke en demografische ontwikkelingen			
4.3 Burgemeester Lommen			
4.4 De eerste stedenbouwkundige			
4.5 Het Wederopbouwplan			
4.6 Agrarische oppositie			
4.7 Camping Bakkum			
4.8 Conclusie			
5. Een groeiend Castricum	19		
5.1 Inleiding			
5.2 Politieke en demografische ontwikkelingen			
5.3 Voortdurende ontwikkeling			
5.4 Nieuwe wijken			
5.5 Dorpscentrum			
5.6 Alkmaarderstraat(gaat)weg			
5.7 De ontwikkeling stopt niet			
5.8 Conclusie			
6. Recente ontwikkelingen	24		
6.1 Inleiding			
6.2 Politieke en demografische ontwikkelingen			
6.3 Een uitgestelde uitbreiding			
6.4 Castricummerwerf			
6.5 Albert's Hoeve			
6.6 Losstaande projecten			
6.7 Landgoed Duin en Bosch			
6.8 Duynkant en het Huis van Hilde			
6.9 Conclusie			
7. Conclusie	29		

Inleiding

De eerste bewoningen omstreeks Castricum waren beperkt tot de oude strandwallen en waren gelegen op hoger gelegen gebied, duin of strandwal. (Stichting Werkgroep Oud-Castricum, 2007). Toen bestonden nederzettingen nog uit grote woonstalboerderijen en lagen deze verspreid over het gehele Oer-IJ gebied (Buizer et al., 2018). De ontwikkeling van het landschap heeft een belangrijke rol gespeeld in de ligging van Castricum en de totstandkoming van de eerste vijf buurten die later het dorp Castricum vormden. Maar hoe heeft het nederzettingspatroon zich ontwikkeld en welke veranderingen zijn doorslaggevend geweest voor de vorming van het dorp zoals we dat nu kennen?

In deze scriptie wordt een literair onderzoek gedaan naar de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum. Uit dit onderzoek wordt een vijftal kaarten gemaakt die de ruimtelijke ontwikkeling van het dorp zullen weergeven. De eerste kaart is van het jaar 1832. De reden hiervoor is de beschikking van de kaart van hisgis die gebaseerd is op de kadastrale kaarten. De volgende kaart is van het jaar 1910 en de kaart daarna in 1960. Vervolgens een kaart uit 1980 en tot slot een kaart van de huidige situatie van Castricum. Elke kaart zal fungeren als een concluderende kaart waarin de ontwikkelingen van de betreffende tijdsperiode beschreven worden aan de hand van literair onderzoek. Elk hoofdstuk behoort elk tot één tijdsperiode.

In de kaarten worden de ruimtelijk bepalende elementen als gebouwen en infrastructuur onderscheiden. Bovendien is in elke kaart de Schulpvaart als enig waterelement weergegeven. De Schulpvaart is een van de weinige wateren die in deze tijdsperiode nauwelijks gewijzigd is en is ook de meest belangrijke waterweg van deze omgeving geweest. Vandaar dat de Schulpvaart in elke kaart wordt weergegeven als referentie voor het verduidelijken van de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum en haar directe omgeving.

De onderzoeksvraag is als volgt: In hoeverre speelt de geschiedenis aan de hand van politieke-, demografische- en structurele context een rol in de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum? Deze vraag zal aan het einde van deze scriptie worden beantwoord. Aan de hand van deelvragen wordt er dieper onderzoek verricht om tot een antwoord op de hoofdvraag te komen. De deelvragen zijn: - Welke rol heeft de ontwikkeling van landschap gespeeld in de totstandkoming van het nederzettingspatroon in Castricum? – Welke rol spelen de politieke en demografische toestanden in de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum? – Hoe verloopt de ruimtelijke ontwikkeling van Castricum in elke tijdsperiode?